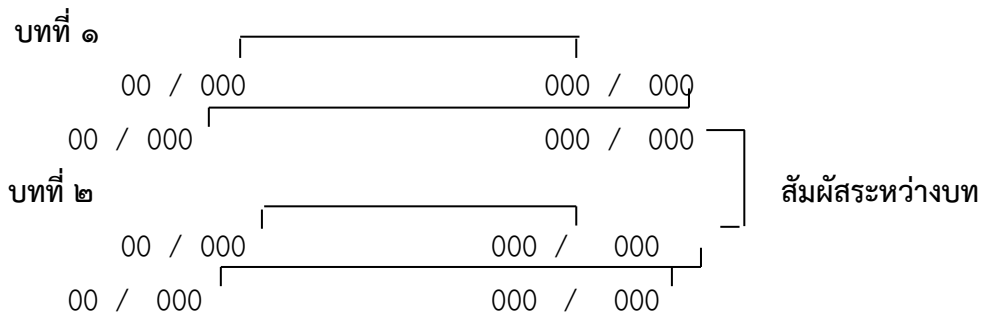

ใบความรู้ที่ ๖ เรื่อง แผนผังภาพยยานี ๑๑
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง รู้เลิศรสครบสำหรับ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เรียนรู้ฉันทลักษณ์ภาพยยานี ๑๑
รายวิชา ภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรียนรู้ฉันทลักษณ์ภาพยยานี ๑๑

ภาพยยานี ๑๑ มีฉันทลักษณ์ ดังนี้

ตัวอย่าง	ภาพยยานีลำนำน้า วรรคหน้าห้าคำหมาย ครุหลุ่่น สัมผัสต้องจัดแจ่ง	สิบเอ็ดคำจำอย่าคลาย วรรคหลังหกยกแสดง ไม่สำคัญ อย่าระแวง ให้ถูกต้องตามวิธี

ลักษณะบังคับ

(หลักภาษาไทย : กำชัย ทองหล่อ)

๑. บทหนึ่งมี ๒ บท บทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคแรกมี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ รวมเป็น ๑๑ คำ จึงเรียกว่าภาพยยานี ๑๑
๒. สัมผัสมีดังนี้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒ (หรือคำที่ ๑ หรือ ๒ ก็ได้) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ถ้าจะแต่งบทต่อไปจะต้องให้คำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ของบทต่อไป ซึ่งถือเป็นสัมผัสระหว่างบท ในการแต่งภาพยยานี ๑๑ นั้น ถ้าจะให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ สัมผัสกับคำที่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ของวรรคที่ ๔ ด้วย ก็จะเป็นการเพิ่มความไพเราะยิ่งขึ้นซึ่งในปัจจุบันนี้นิยมให้สัมผัสกันด้วย
๓. ถ้อยคำที่ใช้ในวรรคเดียวกัน นิยมให้มีสัมผัสในเหมือนกลอนจึงจะไพเราะ
๔. คำสุดท้ายของบท ห้ามใช้คำตาย หรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์ และนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์ สามัญหรือจัตวา
๕. ภาพยยานีนั้น อาจเรียกว่า ภาพยยานีลำนำน้าหรือภาพย ๑๑ ก็ได้ เหตุที่เรียกว่าภาพยยานีนั้น เข้าใจว่าเป็นภาพยที่แปลงมาจากฉันท์ บาลี ใน “รัตนสูตร” ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า “ยานี” ซึ่งเรียกชื่อตามคำขึ้นต้นนั้นภาพยยานี มักนิยมแต่งเป็นบทสวด บทเห่เรือ บทพากย์โขน และบทสรภัญญะที่ใช้ในบทละคร และมักนิยมแต่งเกี่ยวกับตอนที่ เป็นบทพรรณนาอาหาร หรือตอนที่ชมสิ่งต่างๆ หรือตอนที่ไต่เกศรั้าคร่ำครวญ

เรียนรู้ฉันทลักษณ์กาพย์ยานี ๑๑

กาพย์ยานี ๑๑	วรรคแรกมี ๕ คำ	วรรคหลังมี ๖ คำ
วิธีอ่าน	วรรคแรก (๕ คำ)	อ่าน 00 / 000
	วรรคหลัง (๖ คำ)	อ่าน 000 / 000
ตัวอย่าง		

หนังสือ

หนังสือ / คื่อของรัก	ฉันทประจักษ์ / ในคุณค่า
อ่านเขียน / เพียรศึกษา	ค่อยเข้าใจ / ในสิ่งสรรพ
แปลกแท้ / สิ่งแม่สอน	ว่าเป็นกลอน / ไพเราะครัน
อันหนึ่ง / คำกลอนนั้น	ฉันอ่านได้ / ในหนังสือ
นิทาน / แม่เคยเล่า	ยามฉันเข้า / นอนตาปรือ
เห็นครู / ชูในมือ	เรื่องเดียวกัน / ฉันอ่านเพลิน
เติบโตใหญ่ / ได้เรียนรู้	สิ่งที่ครู / ชี้ทางเดิน
หนังสือ / สื่อชวนเชิญ	ให้อ่านเพิ่ม / เสริมปัญญา
ใครช่าง / สร้างหนังสือ	เป็นเครื่องมือ / ดินเหนียว
ความคิด / จิตปรีชา	ต่างสมัย / ได้สื่อสาร
หนังสือ / สื่อวิเศษ	พาข้ามเขต / แดนกันดาร
ท่องเที่ยว / โลกไพศาล	ปลอดจิตใจ / ให้รื่นรมย์

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

